

ESTILS

L'ànima, una qüestió esquiva

Allibres *La tradición oculta del alma* (Atalanta) Patrick Harpur s'endinsa en la filosofia, la mitologia, l'alquímia, la poesia, la psicologia i l'antropologia per mostrar-nos els llocs secrets en els quals la tradició espiritual d'Ocident va trobar un sentit profund, avui gairebé oblidat, de la vida.

Girona, pas i refugi de jueus europeus

Martine Berthelot, professora a la Universitat de Perpinyà, impartirà la conferència sobre el trànsit de jueus europeus a través dels expedients de frontera de l'Arxiu Històric de Girona en el marc del cicle "Pirineus, frontera i refugi". Dijous 11, a les 19 h, a l'Institut d'Estudis Nahmànides (C/Sant Llorenç, Girona).

La cita de la setmana

Deixa't portar: navegaràs per sempre com nauta de la nit esgarrada sense terra ni edat, ni cap desassossec.

Quim Español

DÉU: silencios o mut?

Xavier Melloni i Josep Cobo confronten les seves interpretacions en un llibre

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

No és fàcil parlar quan, al voltant, tot s'ensorra. Quan el cos que parla és, també, el cos que sagna. Parlar de la condició humana, parlar de vida, parlar de Déu... Conjuguar l'esbalament i l'escàndol és una tasca complexa, una travessa amenaçada pel cinisme o la distorsió flagrant. Com no hauríem d'escandalitzar-nos per un mal patent, sempre present? I, alhora, com no esbalar-nos amb el que se'ns ofereix a cada instant, en l'inesgotable esclat de vida? Quin és el silenci de Déu? ¿El provocat per la seva absència (on l'atrocitat aprofita per emergir) o més aviat un silenci actiu, present, últim (i, per tant, que impedeix que el mal prengui la última paraula i esdevingui finalitat)? Ambdues perspectives sobre aquest silenci de Déu es confronten sovint, donant lloc a mirades diverses i que no podem englobar únicament en dos bàndols. Hi ha confrontacions fecundes perquè no volen erigir-se una per sobre de l'altra, amb voluntat d'eixamplar l'aprofundiment que cada perspectiva ens obre.

Lluny queden els emmurallats i els emmirallats quan les confrontacions sobre el silenci de Déu germinen en aportacions substancials, aquelles que no fonamenten els arguments només des de la raó de la ment, sinó que hi inclouen l'experiència del cos. Sense negar Déu, sense idolatrar-lo (que és una altra forma de negació), sense tancar-lo en la paraula però, a la vegada, utilitzant aquest do que hem rebut -la parla- per teixir maneres de percebre una realitat que ens conforma i ens depassa.

Aquests dies l'editorial Fragmenta presenta el llibre *Déu sense Déu. Una confrontació*, escrit per

Xavier Melloni i Josep Cobo a partir de set encontres públics que van protagonitzar els dos al Casal Lloïola de Barcelona organitzats per Cristianisme i Justícia.

Diàleg per llegir

El format imprès permet avivar la flama generada en aquells diàlegs i aturar-nos en els punts més complexos i reflexius. Dues veus amigues des de joves, però no per això coincidents en el pensament tot i desenvolupar-se en una mateixa tradició religiosa, el

1962), jesuïta vinculat al centre espiritual La Cova de Sant Ignasi, a Manresa, és antropòleg, teòleg i fenomenòleg de la religió amb un ampli coneixement dels textos de les diverses religions.

José Cobo (Lleida, 1962) és llicenciat en filosofia per la Universitat de Barcelona i exerceix de docent. El seu pensament és per una banda hereu de la teologia de Karl Barth, Jürgen Moltmann i Eberhard Jüngel, i, per l'altra, del pensament jueu de Rosenzweig, Benjamin i, sobretot, Lévinas. És membre de Cristianisme i Justícia, on, des de fa uns quants anys, imparteix cursos sobre la significació i vigència de la fe cristiana.

Set punts per destil·lar

Déu sense Déu. Una confrontació, s'estructura en dues parts. La primera inclou quatre sessions: la revelació ("Per mi no és tan rellevant el fet de la no-evidència de Déu com el de la seva imminència -comença Melloni-. Potser Déu no és evident per a la ment, però és imminent en altres dimensions que no són les mentals. Déu és excessivament pròxim, i per això ha deixat de ser evident per esdevenir imminent"); la cristologia (on, davant d'una esgarrifosa escena amb víctimes disposades a salvar als seus botxins, Cobo recorda: "Déu és el Déu del final dels temps i, per tant, aquest perdó té alguna cosa d'humanament inassumible... Cristianament diem

una cosa molt simple: que hi ha vida on ja no hi pot haver vida, que allà on l'home no pot esperar més vida, hi ha la Vida"); el mal ("Sense dubte, hi ha un temps per a la queixa, és legítima i fins i tot ens honora. Però l'experiència religiosa té la certesa que la queixa i la desesperació són penúltimes. L'última paraula prové d'un lloc més ample i més profund que aquest patiment", assenyala Melloni) i la vida en l'esperit (on Cobo discrepa sobre la idea

cristianisme. Aquesta confiança mútua els permet polemitzar des de l'estima i el respecte sense perdre la pròpia mirada: converses nodrides de silencis, d'escolta atenta, i també de múltiples matisos que tenen la capacitat de no recludre l'oient-lector en cap opinió ni de pressionar-lo per prendre'n partit, i que alimenten la reflexió de cadascú. Una reflexió que és, alhora, camí.

Xavier Melloni (Barcelona,

Xavier Melloni, la dreta de la imatge, amb Josep Cobo, a l'esquerra. FRAGMENTA

CONSCIÈNCIA D'ARA

El proper dijous

Habitar la pau: el poble de Neve shalom

que és l'èsser humà qui s'endinsa en l'esperit, purificant-se: "Potser l'ascesi ens fa millors, potser ens fa més sensibles a allò que, d'alguna manera, es troba per damunt de nosaltres. Però no ens fa capaços de Déu. Déu sempre agafa l'home de sorpresa, allà on se'l troba... Sovint la paraula esperit s'utilitza indiscriminadament, com si fos alguna cosa així com un calaix de sastre on col·loquem els nostres desigs d'anar més enllà, una espècie de calmant de la nostra necessitat".

La segona part del llibre conté tres sessions: Silenci ("Es temps d'escolta i d'obediència -explica Melloni-. Obediència en el sentit etimològic del terme: ob-audire, 'escoltar el que és al davant'... En la mesura que protegim espais de silenci, la nostra captació i receptivitat ens permetrà sentir els crits i també la joia de les persones"); Paraula (Josep Cobo recorda: "El cristianisme perd substància quan es desprèn del seu horitzó apocalíptic. El cristianisme no és un manual d'autoajuda, una recepta per a la felicitat. [...] O Déu respon o no té res a veure amb nosaltres. O admitem que Déu no dóna -que no hi ha do- o, si dóna, aleshores hi ha d'haver Judici, tot i que resulti increïble") i Acció (on Xavier Melloni amplia la noció del judici final: "Els nostres actes han d'estar sempre sota 'judici': ¿estan autocentrats a descentrats? ¿Mirem només a un mateix de manera que acaben devorant l'altre o, al contrari, la nostra manera d'estar en el món col·labora en la seva transformació? [...] Cada instant és un final i un principi. Podem passar per situacions molt dures, però també és cert que, si vivim en estat d'oberts, Déu es pot manifestar aquí i ara... Per això és tan fecunda com necessària la trobada i el diàleg entre les religions, perquè els diferents accents que entren en joc es complementen", conclou Melloni.)

En definitiva, una confrontació que defuig la tibantor i que acompanya l'actitud de tots aquells que pensen que Déu no existeix però que, tanmateix, perceben que Déu és.

Projectar Déu

Opinió

ENRIQUE MARTÍNEZ LOZANO
SOCIÒLEG I TEÒLEG

El mecanisme de la projecció porta a crear déus a la mesura de qui ho projecta. Hi intervenen múltiples factors (històrics, socials, culturals, psicològics) que elaboren creences a mida de les necessitats humanes. Perquè, com diu Karen Armstrong a *Una historia de Dios. 4000 años de búsqueda en el judaísmo, el cristianismo y el islam* (Paidós) no hi ha una visió "objectiva" de Déu, sinó que "cada idea concreta sobre Déu ha de ser útil per al poble que la crea".

D'una manera similar, la visió que cadascú té de Déu ha de ser-li útil. És a dir, vulgui o no el creient, el déu pensat no pot ser sinó un déu projectat. Fins aquí, no hem afegit res més al que ja van pensar Feuerbach i els més lúcids representants de l'ateisme modern -o fins i tot Anaxàgores, al segle V a. de C.-, tret que hàgim crescut en capacitat de detectar com funciona el mecanisme projectiu. No obstant això, existeix una diferència radical: la projecció és inevitable i ve necessàriament acolorida pels desitjos i pors humanes, però el seu origen últim no és un altre que l'anhel. Això és el que ens permet parlar de la religió com una forma històrica que ha pres l'anhel originari, que tots podem experimentar i viure lúcidament. I serà precisament en viure'l quan el coneguem i, des d'aquesta llum, puguem relativitzar el fet religiós, en veure'l simplement com el que és: una expressió històrica d'alguna cosa que el transcendeix. A causa de la projecció, és molt probable que el "Déu" amb el qual es troba la persona religiosa no sigui sinó una creació d'ella mateixa. Més encara, mentre la persona no pugui distanciar-se de la ment, li costarà reconèixer que es tracta d'una projecció. Potser la consciència d'aquest greu risc és el que ha donat lloc, en els monoteïsmes, a poderoses tradicions místiques, en les quals es transcendeix radicalment la idea d'un Déu personal.